

tuitivæ, et propriæ rei singularis existentis, non vero respectu omnis actus cognoscendi Angeli, quia potest habere cognitionem abstractivam, quæ ad rem actu existentem, vel singularem non terminetur. Unde si antecedens in hoc sensu universali sumatur, negandum est, quia petit principium, sumendo id, quod est in controversia. Aliter vero illud *sicuti est*, potest significare modum essentiæ, vel existentis, et ita est verum juxta proportionem cognitionis, et sic Angelus cognoscens naturam specificam abstracte, cognoscit illam, sicuti est in esse essentiæ, seu specifico, verbi gratia, esse rationalem, vel intellectualem in tali gradu, et modo essentiali, et talis cognitio rei sicuti est, non necessario excludit omnem distinctionem rationis, sed potest illam facere, vel saltem fundare. Hæc enim duo etiam distinguenda sunt: nam sola directa cognitio naturæ universalis non facit proprie, et formaliter distinctionem rationis, sed facit proximum fundamentum ejus: nam remotum est in re ipsa: distinctio autem completur per reflexam comparisonem inter rem sic cognitam, et in re ipsa existentem, quam fortasse Angelus consequenter habere potest, quia illa cognitio etiam est vera, et non est, cur repugnet Angelo. Neque in hoc oportet Angelum Deo æquiparare, quod fit in secunda ratione, quia licet isti actus non sint impossibiles, sunt imperfecti aliquo modo, et ideo repugnant Deo formaliter, licet eminenti modo Deus cognoscat omnia, quæ per illos cognosci possunt. Secus vero est de Angelis, quibus non omnis imperfectio repugnat. Per quod tertia ratio solvitur. Nam quod ibi additur, conceptum naturæ communis in communi, esse conceptum fictum, falsum est, quia est conceptus præcisus a singularium cognitione, quod sine ulla fictione sit, quia per illum conceptum non cognoscitur, naturam cognitam habere in re modum existendi, quem habet in cognitione, et ideo nihil cogitatur, nec fingitur, sed solum per illum actum unum sine alio cognoscitur, quod sine falsitate, vel fictione fieri potest, etiam inter ea, quæ a parte rei actu non distinguuntur.

11. *De parte affirmante judicium auctoris.*—Non est ergo ille modus cognoscendi impossibilis Angelo: quia vero imperfectus est, alienus videtur (ordinarie loquendo) a tam perfecto intelligente, imo etiam videtur otiosus, et superfluous, ideoque existimo, Angelos prudenti modo operantes, non uti hoc genere cognitionis circa illa objecta, quorum habent proprias species, quæ distincte, et ut in se sunt,

cognoscere possunt. Quamvis absolute non repugnet, imo necessarium sit, talem cognitionem in Angelis ponere de objectis communibus, quæ distinctius cognoscere non possunt: aliqua enim esse hujusmodi in sequentibus videbimus. Et hinc magis explicata relinquitur ultima pars assertionis in fine, num. 4., in qua sub conditione dixi, quod si Angeli habent species repræsentantes universalialia præcisa, illæ non sunt infusæ, sed acquisitæ. Quia licet istæ species non infundantur, si Angelus aliquando exerceat actum abstractæ cognitionis naturæ communis, ex vi illius actus cognitionis abstractæ poterit relinqui in potentia Angeli aliqua species naturæ sic cognitæ: erit ergo illa species acquisita. Oportet autem considerare, si talis species relinquitur, solum esse per modum memoriæ rei præteritæ, ut infra dicam: ideoque immediate non repræsentat naturam communem, sed repræsentat actum, quo illa natura abstracte fuit cognita. Nam per illam speciem recordari potest Angelus, se talem habuisse, et quia non potest illius actus, prout in re præcessit, recordari, nisi de illo cognoscat, fuisse actum abstractæ cognitionis talis naturæ, ideo mediate, et quasi in obliquo naturam abstractam repræsentat. Et hæc de speciebus rerum in aliqua differentia temporis existentium.

CAPUT IX.

UTRUM ANGELUS PER SPECIES A PRINCIPIO SIBI INDITAS POSSIT FUTURA COGNOSCERE.

1. *Arguitur pro affirmante parte.*—*Arguitur jam pro negante parte.*—Ratio difficultatis oritur ex dictis in capite præcedenti, et in superioribus tacta est, quia ex dictis sequi videtur, posse Angelum ex vi talium specierum futura cognoscere. Probat, quia Angelus a principio habuit species singularium futurorum, ergo potest per illas talia individua futura cognoscere. Respondebitur ex supra dictis, posse quidem illa, quæ sunt futura, simpliciter, seu ut possibilia cognoscere, non tamen quod futura sint. Sed contra primo, quia species illæ non repræsentant solum res incomplexas, quæ sunt, verbi gratia, subjectum, et prædicatum in propositione de futuro, sed etiam repræsentant connexionem illorum extremorum: nam connexionem illam, quam nos componendo cognoscimus, Angelus simplici actu cognoscit, ergo per simplicem etiam speciem illi repræsentantur, ergo de facto illæ species,

quæ repræsentant Angelo res singulares existentes, repræsentant etiam illam connexionem seu unionem extremorum, quia respectu angelicæ cognitionis illa est quædam res singularis, et individua, ergo per talem speciem incomplexè cognoscunt talem connexionem, seu unionem prædicati cum subjecto. Dices, cognoscere quidem illam, quando est præsens, non vero prius, quando est futura. Sed contra, quia species eadem omnino repræsentat rem præsentem, et existentem, quæ a principio fuit indita absque ulla mutatione in ea facta, ergo eadem sufficit ad cognoscendam eandem rem semper, atque adeo etiam futuram. In contrarium vero est, quia si per illas species possent cognosci futura, Angelus posset etiam futura contingencia cognoscere, quod est contra Scripturam. Sequela patet, quia ratio facta æque de omnibus futuris procedit, quia species angelicæ omnium rerum sunt, sive necessario, sive contingenter sint futura.

2. *Notatio prima pro resolutione.*—Ut punctum difficultatis attingamus, nonnulla clario-
ra supponenda, et expedienda sunt. Et imprimis distinguendus est duplex modus cognoscendi futurum. Unus est, cognoscendo illud in alio, scilicet, in causa, vel in signo causæ, quomodo cognoscitur eclipsis futura in motibus cœlorum, et pluvia futura in signis cœli, ut in colore nubium, vel vento, etc. Alius modus cognoscendi futura, est in seipsis immediate, et directe ipsam veritatem futuram in se intuendo, sicut videtur res præsens, et actu existens: quomodo intelligimus Deum cognoscere, et videre res futuras. Per comparisonem autem ad species intelligibiles consideranda est differentia inter hos duos modos, quod prior non fit per propriam speciem effectus futuri, sed ex vi speciei causæ: nam illa sufficit ad talem cognitionem rei futuræ, sine alia specie rei futuræ; posterior autem cognitio, si in Angelo admittatur, fiet per propriam speciem rei futuræ, quia per illam non cognoscitur res in alio, seu ex alio, sed in seipsa: et de hoc modo cognitionis procedit difficultas proposita. Est etiam alia differentia notanda, quod prior cognitio futurorum est per aliud medium cognitum, utique per causam, vel signum, posterior autem fit sine medio cognito per solam speciem, quæ ad rem ipsam cognoscendam conducit, etiamsi ipsa incognita sit. De priori modo dicemus in hoc capite, et de posteriori in sequenti.

3. *Notatio secunda.*—Secundo distinguere oportet futura, nam quædam sunt, quæ na-

turali necessitate eveniunt, ut temporum mutationes, etc., alia, quæ contingenter, quorum tres gradus ex Aristotele solent distingui: nam quædam raro, alia frequenter, alia ad utrumlibet evenire contingit. Sed ad rem præsentem alia distinctio eorum magis necessaria est: nam in quibusdam contingencia provenit ex solo concursu, seu occursu plurium causarum naturalium sese impediunt sine inter-
ventu alicujus causæ libere agentis: in aliis vero contingencia provenit ex libertate alicujus causæ, quæ effectum promovere, vel impedire pro arbitrio suo potest. De his ergo omnibus, quoad cognitionem directam, quæ immediate fiat ex vi repræsentationis specierum et non ex causæ, vel causarum cognitione, videtur mihi esse eadem ratio, ut in sequenti capite dicam. In cognitione autem per causam est magna differentia, quæ per breves assertiones declarari potest: nam in hoc modo cognitionis vix aliqua gravis difficultas, aut opinionum varietas inveniri potest.

4. *Prima conclusio.*—*Secunda conclusio.*—*Ejus duplex sensus.*—Primo ergo certum est, futura, quæ ex causis naturaliter, et immutabiliter agentibus proveniunt, posse per easdem causas ab Angelis certo præsciri, ut futura sunt. Hæc extra controversiam est, ut patet ex D. Thoma, 1 p., q. 57, art. 3, et omnibus ibi, et in 2, d. 3, quia supponimus, Angelos certo cognoscere causas naturales, et efficaciam earum, ergo illis cognitæ, ex illis certo scient, quid facturæ sint. Item homines sapientes hæc futura certo cognoscunt, ut Astrologus futuram eclipsim et similia. Secundo assero, Angelos posse certo cognoscere futura contingencia, quæ a solis causis naturalibus sine inter-
ventu alicujus causæ liberæ eventura sunt, non vero ut contingencia sunt, sed ut necessaria: sub duplici enim respectu talia futura considerari possunt. Primo sub respectu ad solam causam proximam, sine consideratione aliarum causarum naturalium, quæ occurrere possunt et effectum impedire. Et sic manifestum est, cognitionem in tali causa non posse esse certam etiam Angelis, quia medium cognitionis non est infallibile, cum impediri possit. Nec refert, quod altera causa, quæ intervenire potest, sit ejusdem generis, id est, effectiva, vel alterius, ut materialis, quia quæcumque sit, incertitudinem effectus futuri inducit.

5. *Probat, vero in secundo sensu.*—At vero contemplando effectum futurum sub altero respectu ad integrum concursum causarum

omnium, tam efficientium, quam materialium, eumque comprehendendo, certissime cognoscetur, quis effectus eventurus sit, vel non sit. Probatur, quia ex illo cumulo causarum sic concurrentium necessario provenit talis, vel talis effectus: nam omnes naturaliter agunt, seu causant, ut supponitur. Unde si se possunt impedire, necessario se impediunt, et vel prohibet effectus monstrosus, et talis præscietur, vel omnino impediatur effectus, et hoc ipsum præscietur. At vero Angeli cognoscunt, non solum singulas causas naturales proxime agentes, sed etiam dispositionem materiæ, et totum cursum causarum cœlestium, et terrestrium tunc concurrentium possunt actu considerare, ergo possunt certo cognoscere futurum effectum, quia sub ea ratione non contingens, sed necessarius est, et ita sine dubio comprehenduntur a D. Thoma, in dicto art. 3, et 3 contr. Gent., cap. 154, sub illa assertionem, qua affirmat, Angelum certo cognoscere quæ de necessitate eveniunt. Nam, ut ipsemet docet, 1 contr. Gent., cap. 67, ration. 3, ea, quæ eveniunt a causa contingente completa, et non impedita ex necessitate eveniunt. Unde ibidem probat, Deum posse certo cognoscere talia futura, quia certo cognoscit omnes causas, quæ illa impedire possunt et an impediunt, necne: ubi etiam Ferrariensis notat, talem cognitionem non esse contingentis, ut contingentis, sed ut necessariæ, et ideo esse posse certam. Quod totum in gradu suo in Angelis locum habet.

5. *Idem D. Thomas et alii faciunt pro conclusione.* — Unde idem D. Thomas, quæst. 8, de Veritat., art. 12, optime dixit, quod Angeli virtute naturali scire possunt, quæ in causis naturalibus sunt determinata, vel in una tantum causa, vel in collectione plurium, quia aliquid est contingens respectu causæ unius, quod respectu concursus plurium causarum est necessarium. Angeli autem omnes causas naturales cognoscunt, ergo hæc cognitio in eis locum habet. Et idem in re doceat in 2, d. 7, Albertus, art. 5, Durandus, quæst. 3, num. 4, Pesantius, dicta quæst. 57, art. 1, in principio, et ibidem Ripa. Neque huic veritati contradicunt, qui generaliter loquentes, negant, Angelum posse naturaliter contingentia cum certitudine cognoscere, quia vel loquuntur formaliter de contingentibus, ut contingentia sunt; et sic videtur loqui Alensis, 2 part., quæst. 26, memb. 4, et Bonaventura, in 2, d. 7, 2 part., art. 1, quæst. 3, Argentina, quæst. 1, art. 3, Ægidius, quæst. 2, art. 4,

et Marsilius, in 2, quæst. 7, art. 1, 2 part., illius, post septimam conclusionem, vel hos effectus absolute contingentes vocare nolunt, sed potius necessarios, ut Gregorius, in 1, d. 38, art. 1, et idem fere dixi in disput. 19 Metaphysicæ, sect. 19, concl. 2, et tradit Corduba, in quæstion., quæst. 53, dub. 4. Dico autem *fere*, quia in hoc potest esse quæstio de nomine, ut statim dicam.

6. *Richardus contrarium problematice tuctur.* — At vero Richardus, dicta d. 7, art. 3, q. 1, opinionem quamdam in contrarium refert, eamque problematice defendit, nimirum, non posse Angelum certo cognoscere naturales effectus a causa naturali impedibili eventuros, etiamsi totum ordinem causarum naturalium cognoscat et consideret. Et pro eadem opinione relatum invenio Hervæum, ibi art. 2. Carthusianus autem ibi, quæst. 4, non solum illam approbat, sed contrariam etiam erroris damnat, propter quemdam articulum Parisiensem, quem cum Richardo allegat. Bannez autem licet tam gravem censuram priori sententiæ non tribuat, graviter nihilominus illam improbat et audaciæ notat, cum quo sentit etiam Malonia, dicta distin. 3, disput. 14. Fundamentum hujus sententiæ est, quia illi effectus simpliciter sunt contingentes, ergo possunt esse, et non esse, ergo non possunt certo præsciri in suis causis. Item quia sæpe sunt effectus per accidens, qui ad nullam causam per se reduci possunt, quia illam non habent, ergo nec possunt in causa cognosci. Tertio, quia nunquam potest esse certum, quod talis causa impedienda non sit, quia infinita impedimenta, vel mediantibus Angelis, vel hominibus intervenire possunt. Quarto addunt aliqui illud Sapien. 8, ubi singulariter tribuitur divinæ sapientiæ, quod *scit signa et monstra, antequam fiant, et eventus temporum, et sæculorum.*

7. *Judicium auctoris.* — Bannez obiter *refellitur.* — Dico tamen vix posse in hoc puncto contrarietatem opinionum inveniri, nisi aliqua æquivocatio, vel quæstio de nomine intercedat. Nam ratio facta est demonstratio, quia effectus, qui habet necessitatem in pluribus causis simul sumptis, potest certo cognosci in omnibus illis causis simul consideratis, sed hanc necessitatem habet effectus contingens respectu alicujus causæ naturalis præcise sumptæ, sit in ordine ad omnes alias causas simul occurrentes consideretur, ergo potest in illis certo præsciri, quando omnes illæ causas naturales sunt et certo constat, nullam liberam interventuram esse. Quod evidentius

constabit, satisfaciendo posterioris sententiæ fundamentis. Non omittam autem advertere, prius quam ad illa respondeam, Dominicum Bannez supra duo supponere. Unum est, quod asseramus, Angelos in solis motibus et influentiis cœlestibus cognoscere hæc futura, scilicet, quot sit futuræ formicæ post centum annos, vel quomodo sint movendæ, his enim exemplis utitur. Aliud est, non esse certum, omnes effectus non subjectos ullo modo libero arbitrio creato, naturali necessitate evenire respectu omnium causarum secundarum, quia fortasse pendent ab appetitu, et apprehensione brutorum, et inde poterunt impediri. Sed neutrum cum fundamento dictum est, quia imprimis nos hanc certitudinem, non in solis causis cœlestibus ponimus, sed etiam materiales causas et omnes alias, quæ concurrere possunt, considerandas esse dicimus, ut jam declaravi. Deinde, seclusa libera causa, nihil obstat dependentia ab apprehensione, vel appetitu brutorum: nam ille etiam esse effectus naturalis et necessarius, quem Angelus certo præcognoscere potest, et ideo comprehendendo hanc causam simul cum aliis naturalibus et exclusa causa libera, certo cognoscit futurum effectum.

8. *Ad primum argumentum in numero sexto.*

— Hoc ergo supposito, primum argumentum vel supponit falsum, vel non recte infert. Cum enim sumit, hos effectus esse simpliciter contingentes, distinguendum est, nam in sola æquivocatione illius vocis nititur argumentum. Primo enim contingens potest dici aliquid, vel in ordine ad solam causam proximam consideratum, vel in ordine ad omnes, quæ ad talem effectum promovendum, vel impediendum concurrunt. Priori modo verum est antecedens; tunc autem consequentiæ, ut bonæ sint, debent cum eadem limitatione accipi, scilicet, posse talem effectum esse, et non esse, quantum est ex parte causæ impedibilis, et ideo in sola illa non posse certo cognosci. Si autem antecedens sensu posteriori sumatur, ita ut sensus sit, illud effectum esse contingentem respectu collectionis omnium causarum, et hoc significetur per illam particulam *simpliciter*, sic falsum est antecedens, et absolute negari potest. Quanquam potest æquivocatio aliter explicari: nam contingens sumi potest ut oppositum necessario, vel ut oppositum immutabili, seu impedibili (ut sic dicam). Priori modo falsum est antecedens, quia ille effectus hic et nunc, et omnibus pensatis, necessarius est, etiamsi non habeat absolutam necessitatem ab

intrinseco, ut sic dicam, nec ex una tantum causa, sed ex illa cum talibus circumstantiis considerata, et ad agendum sine impedimento applicata. Posteriori modo potest admitti antecedens, quia ille effectus ex natura sua impedibilis est, et posset non esse, quia posset impediri: sic autem negatur ultima consequentia, quia nihilominus ex cognitione aliarum causarum potest certo cognosci non fore impediendum, et ideo etiam certo cognosci potest, esse futurum.

9. *Ad secundum.* — Ad secundum dato antecedenti, negatur consequentia, quia potest effectus esse per accidens, et nihilominus ex necessitate evenire, quia concursus ille causarum supposito ordine universi, et causarum ejus, necessario evenit. Unde sicut illa necessitas non provenit ab una causa, sed a duabus, vel pluribus, ita effectus non in una tantum, sed in omnibus simul cognoscitur. Nam licet casu contingat ut corpus ignitum cadens in terram, materiam combustibilem inveniat, et illam comburat, (quod est exemplum Richardi, et aliorum) nihilominus suppositis causis naturalibus, quæ tali tempore, et loco materiam illam generarunt, et quæ corpus illud in aere incenderunt, et in eodem tempore loco moverunt, necessario sequitur ille concursus, et effectus, qui ex illo per accidens sequitur, ergo qui omnes illas causas cognoverit, potest certo cognoscere illum effectum. Et ita non repugnat effectum esse casualem, et necessario evenire, quia, ut effectus sit necessarius, non oportet, ut sit per se intentus, hæc enim valde distincta sunt. Unde frustra contendit Bannez supra, eo ipso quod Angelus evidenter scit, effectum non fore impediendum, non posse effectum dici causalem aut contingentem respectu Angeli. Falsum enim hoc est, tum quia effectus non dicitur contingens respectu cognitionis Angeli, vel alterius, sed respectu causæ, ut ex D. Thoma declaratum est: et similiter non dicitur casuale, respectu cognoscentis extrinseci, sed respectu intentionis agentis proximi, et ita Angelus simul potest cognoscere talem effectum eventurum, et præter intentionem eventurum.

10. *Ad tertium.* — *Rari sublunares effectus certo præcognosci possunt ab Angelis.* — Tertium autem argumentum hypothesim, quam quæstio supponit, aufert et ita mutat sensum, et materiam controversæ, et aliquid concludit, quod de facto regulariter verum est, non tamen de possibili. Declaratur, nam in assertionem loquimur de effectibus contingentibus, qui

vel per se futuri sunt ex concursu plurium causarum naturalium, nulla interveniente causa libera, quæ talem concursum sit impeditura, vel e contrario per accidens eventuri non sunt propter naturalem causam impedituram sine interventu causæ liberæ removentis impedimentum. Argumentum autem vel tollit illam suppositionem, vel affirmat, illam non posse præcognosci ab Angelò. Primum gratis dicitur, quia sine dubio multi sunt concursus causarum naturalium sese impediendum, qui ex vi universalis ordinis causarum mundi proveniunt et per causas liberas non auferuntur. Et e contrario sæpe contingit, naturales effectus impediendos non impediri, idque ex solo concursu naturalium causarum, provenire sine interventu causæ liberæ. Imo ex his effectibus aliqui tales sunt, ut cursus naturalium causarum ad eos concurrentium, vel non concurrentium non possit per causas liberas creatas naturaliter impediri. Et tunc evidenter poterit Angelus cognoscere, an talis effectus sit impediendus, necne et an talis concursus causarum sit futurus, et tunc procedit prima opinio, et in his effectibus maxime habet locum assertio posita. Nam licet causa prima possit hos causarum occursum mutare, vel impedire, semper in hac cognitione supponitur excepta libertas primæ causæ et subintellecta conditio, si ipsa rerum cursum non immutaverit, vel suum concursum non negaverit, hæc enim conditio in omni scientia futurorum quantumvis certa, etiam de effectibus simpliciter necessariis subintelligenda est. Alii vero sunt effectus et concursus causarum impediendos per Angelos bonos, vel malos libere moventes causas corporales, atque illas applicantes, aut removentes. Et tunc fateor non posse naturaliter certo cognosci, an ex illo capite effectus sequatur, necne. Quod non est contra assertionem, vel priorem opinionem, quæ supponit cursum causarum naturalium, quem causæ liberæ creatæ mutare non possint. Unde quia fortasse rari sunt isti effectus sublunares et particulares, qui aliquo modo a causis liberis dependere non possint, ideo regulariter verum est, tales effectus non cognosci certo ab Angelis naturali cognitione, ut, verbi gratia, a demonibus, nisi subintellecta et applicata illa conditione, nisi Deus aliud disposuerit, vel permiserit ab aliqua causa creata libera fieri, vel impediri. Et ita in re sic explicata nulla (ut dixi) potest esse dissensio.

11. *Ad locum ex Sapientia in eodem numero secundo.* — Ad testimonium Sapientis responde-

mus, ibi non esse sermonem de sola sapientia increata, neque illam cognitionem ei ut propriam et singularem tribui, sed extendi ad creati licet humanam et ibi etiam illam sapientiam commendari, quam homo in hac vita inquirere et suo labore cum gratiæ adjutorio comparare potest. Cujus evidens argumentum est, quia de illa sapientia dicit, quod *scit præterita et de futuris æstimat, scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum, etc.* Quare ex illo loco non colligitur, quod illa sapientia certam et infallibilem cognitionem futurorum eventuum, vel monstrorum assequatur, sed cum partitione accommodata: nam abstracte loquendo de sapientia, illa omnia scit, aliter vero divina, aliter angelica, aliter humana, unaquæque juxta modum suum, quem modum Sapiens non declarat. Loquendo autem de humana solum ea scit per conjecturam et prudentem æstimationem, angelica vero perfectiori modo, ut partim jam dictum est et ex parte superest dicendum.

12. *Tertia conclusio.* — *Futura libera non posse naturaliter præcognosci ab Angelo, est de fide.* — Tertio statuendum est, non posse Angelum futura contingentia, quæ a libero arbitrio pendent, in suis causis certa scientia præcognoscere virtute naturali. Ita enim loquimur, nam cognitione supernaturali, vel per visionem Dei claram, vel revelationem extra verbum, certum est, posse præcognosci, ut aliis locis tractatum est. Sic ergo conclusio est de fide ex omnium theologorum sententia, quia in Scriptura invenitur expressa. Nam cognitio futurorum certa, divinitatis signum esse dicitur Isai. 41: *Annuntiate, quæ ventura sunt in futurum et sciemus, quia dñi estis vos, ergo supponitur esse proprium DEI hæc futura præcognoscere.* Unde cap. 46, per eundem Prophetam Deus dicit: *Ego sum Deus et non est ultra Deus, nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimum et ab initio quæ nondum facta sunt, dicens: Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet.* Confirmatur hoc ex Daniele, cap. 3, ubi tanquam proprium et singulare de Deo dicitur: *Ipsa revelat profunda et abscondita, et novit in tenebris constituta.* Et infra: *Est Deus in cælo revelans mysterium, ubi Hieronymus: Frustra ab hominibus queris in terra, quod solus Deus novit in cælis, etc.* Et hinc prophetia, per quam hæc futura prædicuntur, est signum certissimum, imo et evidens divinæ veritatis et revelationis, ut ex 1, Corinth. 14, sumitur: non esset autem sufficiens signum divinæ veritatis, nisi solus Deus

posset illa futura cognoscere, ut recte docuit Origenes, lib. 6, contra Celsum, Chrysostomus, homil. 32, in 1, ad Corinth., et D. Thomas, 3, contra Gentes, cap. 154, et sumitur ex illo 2, Petr. 2: *Habemus firmiorem propheticum sermonem.*

13. *Opponitur ratio contra citata testimonia.* — Posset autem quis respondere, non posse quidem creaturam certo cognoscere hæc futura in omnibus causis suis, quatenus in eis divina voluntas comprehenditur, a qua etiam hæc futura pendent, quia nisi volente, vel permittente Deo, non evenient, unde quia creatura non potest scire divinam deliberationem ac voluntatem, ideo non posse certo præscire hæc futura. Et consequenter prædictionem certam futurorum esse signum divinitatis, in quantum sola divinitas habet in manu, et voluntate sua omnem causam secundam, ut illam vel impediat, vel efficaciter ad agendum inclinet. Et hunc sensum indicant illa ultima verba Isaia, dicentis, *consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet,* quasi dixerit Deus, ideo ego solus possum certo prædicere futura, quia a meo consilio et a mea voluntate omnia futura pendent. Ergo non erit contra hæc testimonia, nec contra fidem dicere, posse Angelum certam cognitionem habere etiam illorum futurorum, quæ pendent a libero arbitrio, dummodo subintelligatur excepta divina voluntas et potestas, sicut de futuris a causis naturalibus dicebamus, non ita præcognosci absoluta certitudine, quin subintelligenda semper sit conditio, nisi Deus aliter disposuerit. Et potest hoc confirmari, quia illa testimonia non loquuntur specialiter de futuris dependentibus a causa creata libera, sed simpliciter de futuris, quatenus omnia pendent a causa libera increata.

14. *Item Isaia locus opponitur.* — Et auget difficultatem, quia in priori loco Isaia, præterita conjunguntur futuris, dicitur enim: *Priora, quæ fuerunt, nuntiate, et ponemus cor nostrum.* Unde Cyrillus ex illo loco solum colligit, *divinæ gloriæ proprium, ac peculiare esse, omnia scire, nihil prorsus ignorare neque præteritorum, neque instantium, neque futurorum:* Hieronymus autem sic exponit: *Fit apostropha ad ipsa idola, quæ insensibilia sunt et nec audiendi, nec respondendi possident facultatem.* *Dicite, inquit, nobis vel præterita, vel futura et ex rerum eventibus vestram potentiam demonstrate.* Ergo non arguuntur ibi idola ex eo, quod non potuerunt futura pendentia libero arbitrio cognoscere, sed ex eo, quod insensibi-

lia sint, et nec præterita, nec futura nuntiare possint. Item ex eo quod adeo impotentia sint, ut nec abolitionem suam præsentire potuerint: unde colligitur, multo minus posse mala aliena prædicere, utique quia non sunt ipsi sicut Deus, a cujus voluntate hæc pendent. Sic etiam in altero loco Hieronymus exponit: *Considerate, quod præter me nullus sit Deus, nec alius potuerit scire ventura, nisi ego, qui per Prophetas nuntio, quæ facturus sum, ut cum prædicta complevero, divinatione probem divinitatem.* Unde confirmatur difficultas, quia hoc modo Angelus non solum non potest certo scire, aut prædicare, quæ ab alterius libera voluntate pendent, verum etiam nec quæ a sua pendent voluntate, quia licet nunc eum prædicat, quid sit facturus, habeat animum faciendi, postea a Deo impediri potest et mutari, ne faciat: Deus autem infallibiliter nuntiat, quia ea nuntiat, quæ vel per se, vel per alios facturus est, vel saltem quæ ipso permittente infallibiliter fient et non permittente, non fient. Ergo ex vi horum testimoniorum futura sunt incognita, vel incerta Angelis, quæ etiam a voluntate Dei pendent, non quatenus pendent qualibet alia libera voluntate. Et ob hanc rationem Cyrillus Alexandrinus explicans, cap. 46, Isaia dicit, inde Deum se verum, et natura Deum demonstrare, quia omne consilium suum stat, et nemo illud impedire potest, et ideo infallibiliter impletur, quando ab ipso prædicatur.

15. *Danielis quoque locus objicitur.* — Denique hoc confirmat locus ille Danielis, ubi Daniel accepta divina somnii revelatione et interpretatione ait: *Sit nomen Domini benedictum, quia sapientia et fortitudo ejus sunt, ubi non sine causa fortitudinem sapientiæ conjungit, sed ut indicet, ideo solum Deum potuisse illud mysterium nosse, quia solus potens erat facere.* Unde subjungit: *Ipsa mutat tempora et ætates, transfert regna, atque constituit,* veluti declarans fundamentum, ex quo nascitur, ut solus etiam ipse talia futura certo scire et revelare possit. Atque eodem modo prophetia infallibilis est signum certum divinitatis, quia quod prædicat divinitas, potens est et facere, sicut Hieronymus supra citatus exposuit, dicens: *ideo solius Dei potest esse vera prophetia, quia per Prophetas nuntiat, quæ facturus est.* Ergo ex his locis non potest probari de fide, futura libera esse ignota Angelis, quatenus a voluntatibus pendent, sed solum quatenus pendent a divina. Unde Origenes, hom. 5, in Josue, in fine, dicit, inutile esse, curiose inquirere, quæ futura sunt: *Quæcum-*